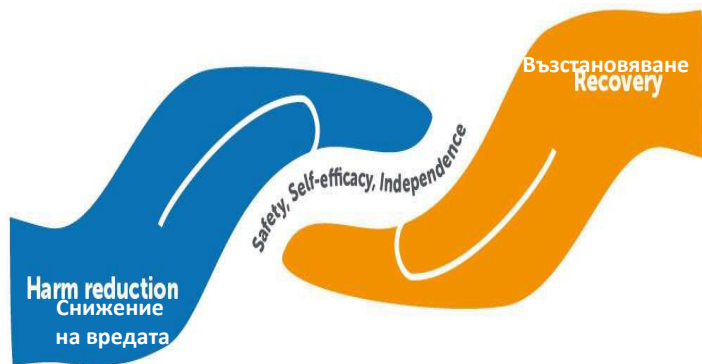

„Чист въздух за по-добро здраве, чрез ефективен личен и обществен принос.“
„Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2021-2025 г.“

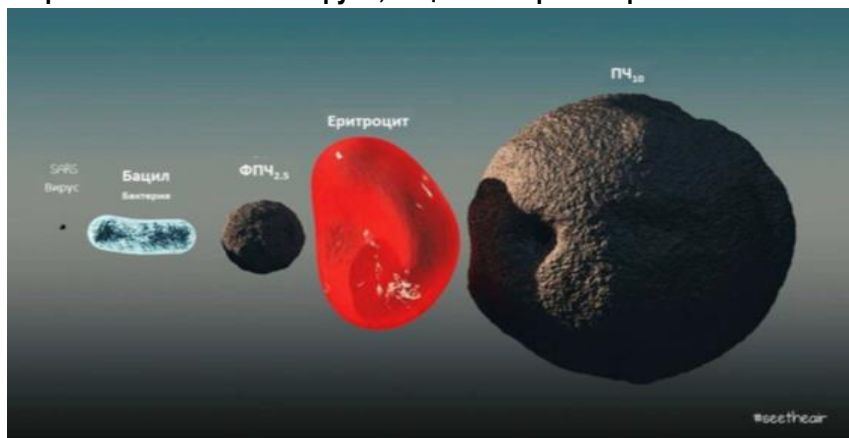

Замърсяването на въздуха е един от рисковите фактори за развитие на хронични заболявания.

Европейският клон на Световната здравна организация (СЗО) набелязва възможните подходи за повишаване на информираността на различните общности по проблемите на замърсяването на въздуха и здравето. „Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020 - 2030г.“ разглежда качеството на атмосферния въздух (КАВ), съществуващите и предстоящи

мерки за подобряването му и намаляване частта на т. н. болести на медицинската екология.

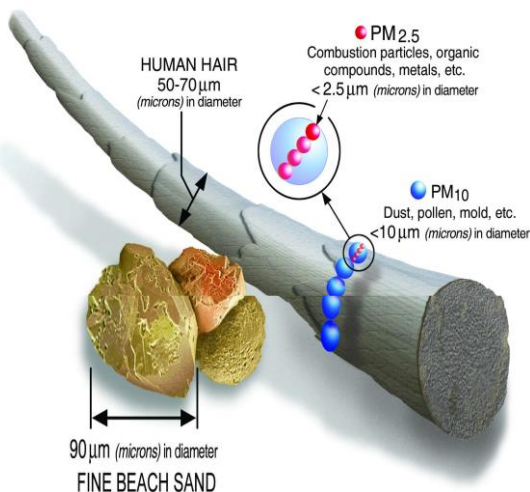
Съотношение на размера на Фини прахови частици (ФПЧ 2.5) и Фини прахови частици (ФПЧ10) спрямо големината на вируси, бацили и червени кръвни клетки.

Дълготрайната и циклична експозиция на въздушни замърсители в приземния слой на Земята има болестотворно действие. Такива агенти са азотни, сероводородни и други вредни газове, озон, аерозоли, общ суспендиран прах, фракции на праховите частици, сажди, адсорбирани химични и биологични компоненти, тежки метали, изгорели газови емисии от автомобилен и въздушен транспорт.

Съществуващите неблагоприятни промени в околната среда и климата, придружени от влошено качество на атмосферния въздух, поради урагани, суша, наводнения, земетресения, вулканични изригвания, горски пожари, радиация и др., причиняват допълнителен физиологичен и психически стрес, глад и миграция.

Вдишаните ФПЧ 2.5 попадат в долните анатомични отдели на белия дроб, докато ФПЧ10 се задържат в горния сегмент на дихателната система.

Заедно с останалите въздушни замърсители ФПЧ по кръвен път причиняват: сърдечно - съдови, различни белодробни увреждания и хронична обструктивна белодробна болест, онкологични, мозъчно-съдови, неврологични, кожни, алегични заболявания, както и диабет.

Фините прахови частици (ФПЧ 2.5 са с размер <2.5 микрона в диаметър). Те са частици от горивни процеси, органични съединения, метали и др.;

Фините прахови частици (ФПЧ10 са <10 микрона в диаметър). Те са частици от прах, полени, мухъл и др.;

Човешкият косъм варира от 50–70 микрона в даметър;

Видимият прах и малките пясъчинки са от порядъка на 90 микрона в диаметър.

Данните от множество научни проучвания (Сдружение „Въздух за здраве“ и лекарската мрежа към него, НЦОЗА, Европейското дружество по кардиология, Факултет по обществено здраве при МУ-София) сочат, че у нас замърсеният въздух е причина за близо 20% от смъртните случаи на пациенти с хронична обструктивна белодробна болест, 18% с диабет, 14% с исхемична болест на сърцето, ритъмни проблеми и сърдечна недостатъчност, 16% с рак на белия дроб, 15% с исхемичен инсулт и 12% с инфекция на долните дихателни пътища. Годишно между 10 000 и 15 000 човека загиват поради замърсяване на въздуха в страната ни. Повишена чувствителност към тези заболявания проявяват рисковите групи на децата, бременните жени и възрастните хора.

5X5

БОЛЕСТИ

Сърдечносъдови
Заболявания

Хронични
Белодробни
Заболявания

Онкологични
Заболявания

Диабет

Мозъчни и
Неврологични
Състояния

РИСКОВЕ

Нездравя Диета

Употреба на
Тютюн

Злоупотреба
с алкохол

Ниска физ.
активност

Въздушно
замърсяване

Лошото качество на атмосферния въздух

в България е целогодишен проблем с опасни пикове през есента и зимата, особено в котловинни полета и промишлени зони, без обезпечаване със съвременни пречиствателни съоръжения. Измерванията показват, че гражданите в страната дишат въздух, който СЗО определя като вреден за здравето: 97,2% от българите са изложени на наднормени средногодишни нива на фини прахови частици и на високи пикови концентрации на азотен диоксид (NO₂) и серен диоксид (SO₂).

Въздушното замърсяване е петият предотвратим фактор на риска за възникване на хронични неинфекциозни болести (ХНБ) заедно с нездравословното хранене, употребата/злоупотребата на тютюн и алкохол и ниската физическа активност. Ограничаване влиянието на тези пет фактора върху заболяемостта и смъртността в страната е основна задача на „Националната програма за превенция на ХНБ 2021-2025 г.“

Изготвянето и въвеждането на последователни политики за чист въздух, в центъра на които да бъде поставено общественото здраве е постижима положителна алтернатива. Експертната оценка на енергийната зависимост на страната и дейностите на отговорните институции, в партньорство с гражданските организации и сдружения са предпоставки за възможното реално изпълнение на тази цел.

Съобразно указанията на МЗ, РЗИ-Софийска област оказва подкрепа на общините от промишлените региони за намаляване имисионните нива на атмосферните замърсители с конкретни препоръки, допълващи Регионални еко-програми в здравен аспект. Преценката на риска променя начина на мислене и мотивира семейството, подрастващото поколение и учениците за избор на рационални поведенчески стереотипи. Комуникацията през масмедии, КТ, специализирани сайтове и този на Инспекцията: www.rzi-sfo.bg, експертни мнения и материали са полезни методи. Денонощната информация в реално време за нивото на вредните емисии в атмосферния въздух на промишлената зона Пирдоп-Златица, при евентуалното му завишаване над пределно-допустимите стойности, алармира за незабавно предприемане на нормативно-разписаните контрамерки. Искрените отговори на разбираеми въпроси за ролята на чистия въздух и оздравяването на средата улесняват ежедневието. Например въпроси като: „Полезни ли са хигиенизирането около дома ми, енергоспестяването и туристическите походи, с цел залесителни акции на открито?“, „Осмислям ли и одобрявам ли значението на местните инициативи за опазване на заобикалящата ме среда и на собственото ми здраве?“, „Имам ли и мога ли да се приобща към прородосъобразни хобита?“, „Изпитвам ли емпатия към единармишленици за съхраняване на местната флора/фауна и искам ли да практикувам здравословен начин на живот?“.

Утвърждаването на иновативно и интерактивно образование в учебните заведения у нас, по отношение подобряване на КАВ ще доведе до подобряване на здравния статус на българите.